

**Ірина КЛИМЕЦЬ**,  
методист Львівського регіонального  
центру оцінювання якості освіти;  
**Роман МЕЛЬНИК**,  
провідний спеціаліст відділу  
інформаційних технологій ЛРЦОЯО;  
**Андрій МИЛЯНИК**,  
начальник методичного відділу  
ЛРЦОЯО, автор ідеї ІІІ-тесту

## ІНТЕРНЕТ-ТЕСТУВАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Спроба перша

Упродовж квітня–травня 2010 р. фахівці Львівського регіонального центру оцінювання якості освіти, використовуючи сучасні інформаційні технології, провели апробування нової форми тестування – інтернет-тестування, тобто ІІІ-тест.

Це спеціально організований тренінг, мета якого – надати учасникам змогу виконати якісні тестові завдання, інтерпретувати результати за шкалою 100–200, закріпити навички роботи з тестовими зошитами і бланками відповідей. Усі охочі реєструвалися через мережу інтернет, отримували доступ до зошитів, бланків відповідей, заповнювали їх, надсилали відповіді й отримували результати. Завдяки інтернету весь процес тестування (від реєстрації першого учасника до підбиття підсумків) тривав 56 календарних днів. Кожен зареєстрований учасник працював зі своєю персональною сторінкою, на якій міг вести діалог з організаторами. На цій же сторінці у відповідний термін активізувався доступ до зошитів, бланків відповідей, результатів. Персональна сторінка мала такий вигляд:

Якщо Ви бачите цю сторінку - Ви зареєстровані для участі у ПРИБНОМУ ІНТЕРНЕТ-ТЕСТУВАННІ					
<b>Особиста інформація учасника:</b>					
Прізвище	Іванов				
Ім'я	Іван				
По батькові	Іванович				
Документ	паспорт АА 110920				
Логін	33083				
Пін-код	4256				
Важливо! Електронний бланк відповіді можна надіслати лише один раз. <a href="#">Друк персональної сторінки</a>					
<b>Активізація</b>					
Предмет	з 1 до 7 травня 2010 року				Результат
	з 17 до 25 травня 2010 року				
Українська мова та література	Тестовий зошит	Бланки відповідей	Перегляд наданих відповідей	Ключі відповідей	Результат
Математика	Тестовий зошит	Бланки відповідей	Перегляд наданих відповідей	Ключі відповідей	Результат
Біологія	Тестовий зошит	Бланки відповідей	Перегляд наданих відповідей	Ключі відповідей	Результат
Хімія	Тестовий зошит	Бланки відповідей	Перегляд наданих відповідей	Ключі відповідей	Результат
<b>Запитання</b>			<b>Відповідь</b>		
Як переконались, що електронний бланк відповідей? Після заповнення електронного бланку з математикою кнопки "Відслати" і "Якщо питання "Чи відслати" і "Дозволило". Вибрати ОК.			Після надання бланку відповіді, кнопка "Електронний бланк відповідей" на персональній сторінці зникне на кнопку "Перегляд наданих відповідей".		

Отримавши доступ до тестового зошита і бланків відповідей, учасник у зазначений термін мав розв'язати тест і надіслати відповіді через персональну сторінку. Після того, як організатори опрацювали відповіді, було активізовано доступ до ключів (правильних відповідей) і до власних результатів у тестових балах за шкалою 100–200.

Тестові зошити було укладено відповідно до формату і специфікації ЗНО–2010. До розробки й рецен-

зування їх долучилися кваліфіковані фахівці, які закінчили спеціальні курси для розробників тестових завдань і/або мали досвід укладання тестових завдань для пробного чи сертифікаційного ЗНО минулих років. Ці ж спеціалісти за допомогою програмних засобів опрацювали результати, провели шкалювання і створили таблиці переведення одержаних за тест балів у шкалу 100–200.

### Статистика й аналіз ІІІ-тесту–2010 з української мови та літератури

У ІІІ-тесті з української мови та літератури взяло участь 235 осіб. Більшість із них – випускники ЗНЗ 2010 р. Волинської, Львівської та Рівненської областей.

Кожен учасник у відповідний термін отримав доступ до комплексу тестових матеріалів. З української мови та літератури на ЗНО передбачено два бланки відповідей: **А** (для відповідей на тестові завдання) і **Б** (для власного висловлення на задану тему). У ІІІ-тесті 2010 р. було опрацьовано тільки бланк **А**. Статистика попередніх років проведення ЗНО засвідчує високу кореляцію балів між цією тестовою частиною і загальними результатами. Тобто ті учасники, які добре виконували закриті завдання, мали добрі підсумкові показники. ІІІ-тест проводився вперше. Стислі терміни і брак відповідного досвіду унеможливили роботу з відкритою частиною. ІІІ-тест 2011 р. міститиме вже обидва бланки, отже, за структурою і результатами відповідатиме стандартам ЗНО.

Відповідно до специфікації ІІІ-тест містив 60 завдань: 36 – з української мови і 24 – з української літератури, співвідношення яких у тематичному й видовому аспектах подано в 1-й і 2-й таблицях.

### Українська мова

Таблиця 1

Змістові лінії, теми	Завдання з вибором однієї відповіді	Завдання на встановлення відповідності
Фонетика	1	
Лексикологія Фразеологія	4	1
Морфологія	6	1
Синтаксис. Пунктуація	6	3
Стилістика	2	
Орфографія	6	
Орфоепія	1	
Розвиток мовлення	5	
<b>Усього</b>	<b>31</b>	<b>5</b>

Українська література

Таблиця 2

Розділи теми	Завдання з вибором однієї відповіді	Завдання на встановлення відповідності
Усна народна творчість	1	
Давня українська література	1	
Література кінця XVIII – початку XX ст.	8	2
Література XX ст.	8	2
Сучасний літературний процес	1	
Творчість українських письменників-емігрантів	1	
<b>Усього</b>	<b>20</b>	<b>4</b>

Згідно зі специфікацією тестовий зошит містить завдання трьох різних форм, а саме:

- 51 – з вибором однієї відповіді (1 бал за правильне виконання);
- 9 – на встановлення відповідності (по 1 тестово-му балу за кожну правильну відповідь).

Пропонуємо зразки завдань III-тесту–2010 з української мови.

**Завдання 1–7 мають 4 варіанти відповіді, серед яких лише один правильний.**

Прочитайте текст і виконайте завдання до нього.

(1) Таке буває лише в/літку, коли після буйної грозової зливи над головою ще висить, розкинувшись, темна хмара, а з/низу вже світяться всі обрії. (2) Ось дедалі більше вияснюється небо, і *море* світла всюди розливається в повітрі. (3) Піднімаю до/гори обличчя – і мені аж перехоплює дух. (4) Я спершу жмурюся від яскравого сонячного променя, а потім роздивляюся навкруги. (5) *Буйна* зелень виблискує дощовими краплями та сонцем, і птахи щебечуть, і повно, краплисто падає в свіжу передгрозову тишу *лунке* зозулине «ку-ку». (6) Ось сивіють величезні листки папороті, обтяжені росою, низом *в'ється* колоча ожина, зеленими руками сплітаються між собою кущі. (7) У/день такий думається ти нероздільний від світу, його частинка (3 *підруч.*).

1. У переносному значенні вжито в тексті виділене слово

- А *лунке* «ку-ку»
- Б *море* світла
- В *буйна* зелень
- Г *в'ється* ожина

2. Фразеологізмом є вжитий у тексті вислів

- А світяться всі обрії
- Б висить темна хмара
- В перехоплює дух
- Г сивіють листки

3. Окремо в цьому тексті пишеться сполука слів

- А в/літку
- Б з/низу
- В до/гори
- Г у/день

4. Частку виділено у сполученні слів

- А *після* грози
- Б *аж* перехоплює
- В *між* собою
- Г *а* навкруги

5. Відокремленим означенням ускладнено речення

- А 1-ше
- Б 5-те
- В 6-те
- Г 7-ме

6. Однорідні присудки є в реченні

- А 2-му
- Б 3-му
- В 4-му
- Г 5-му

7. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

- А 2-му
- Б 4-му
- В 5-му
- Г 7-му

**Завдання 8–23 мають по 5 варіантів відповідей, серед яких лише один правильний.**

8. Апостроф на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

- А без..язикий, б..юро, пір..їна
- Б черв..як, любов..ю, миш..як
- В під..їзд, к..ювет, Лук..янович
- Г дит..ясла, зв..язок, м..юзикл
- Г моркв..яний, інтерв..ю, хлоп..я

9. М'який знак на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

- А уман..ський, волен..ці, кол..є
- Б пот..мяніти, компан..йон, чотир..ма
- В кол..оровий, лан..цюжок, різ..ба
- Г корін..чик, груз..кий, нян..чити
- Г брин..чати, молот..ба, нен..чин

10. Інфінітив є додатком у реченні

- А Хлопець виніс теляткові їсти.
- Б Маю бажання відвідати Київ.
- В Лиш боротись – значить жить.
- Г Я повинен для щастя співати.
- Г Нарешті вони присіли відпочити.

11. Літеру **с** на місці пропуску потрібно писати в усіх словах рядка

- А ..каламучений, ро..паяти, ..формувати
- Б ..чесати, ..киснути, ..пійманий
- В ..підлоба, ..шити, ..хилитися
- Г ..тихати, ..печений, ..сунути
- Г ..комплектувати, ..плести, ..першу

12. Правильно утворено ступінь порівняння від усіх прикметників рядка

- А зліший, якнайвеселіший, менш мудріший
- Б сильніший, самий розумний, біліший
- В кращий, найцікавіший, сильно синій
- Г голосніший, ліпший, найбільш сумний
- Г найкругліший, більш вищий, дивніший

13. Закінчення **-у (-ю)** в родовому відмінку однини мають усі слова рядка

- А памфлет, теніс, Буг
- Б мороз, барвінок, овес
- В водень, магазин, карниз
- Г Дунай, оркестр, хліб
- Г вік, трамвай, пісок

14. Граматично правильне продовження речення *Слухаючи розповідь екскурсовода, ...*

- А дізнаємося багато нового.
- Б у нас виникло чимало запитань.
- В з'являється бажання ще раз сюди приїхати.
- Г перед очима постає минуле краю.
- Г згадується попередня поїздка.

15. Правильним є словосполучення

- А прийняти міри
- Б усі без виключення
- В нанести шкоду
- Г поступати у продаж
- Г загорнути в папір

16. Подвоєння не відбувається в усіх словах рядка  
 А шос..е, ір..аціональний, хоб..і  
 Б піц..а, спаге..ті, ак..умулятор  
 В іп..одром, Міс..урі, ас..іміляція  
 Г ем..ігрант, новел..а, тон..а  
 І кол..ектив, Брюс..ель, ак..орд
17. Неправильно вжито дієслівну форму в реченні  
 А Учні на уроках праці клеять аплікації.  
 Б Ти обов'язково відповісиш на це питання.  
 В З неба високого сиплються зорі вогняні.  
 Г Браття, берімося швидше до роботи!  
 І Кажуть, на Стрітєння бореться зима з літом.
18. Перед однорідними членами реченнями потрібно ставити двокрапку, а після них – тире в реченні (розділові знаки пропущено)  
 А Тищу наповнювали різні звуки дзвінка пісня жайворонка тихий шелест жита.  
 Б Весь степ і лиман і озеро і море все закуталось у якийсь чарівний казковий світ.  
 В З бурштину виготовляли чимало речей а саме кубки для вина браслети намисто.  
 Г Усе і дорога і городи і стежка і круча над Россю ніби поменшало та звузилося.  
 І Мене усе вітає і білі ромашки і щемливий запах липи і голосне кування зозулі.
19. Чергування у–в без зміни значення слова можливе в усіх словах рядка  
 А управа, угледіти, укривати  
 Б уберігати, убогий, удача  
 В убрання, уперед, углиб  
 Г удова, уникати, удалий  
 І уквітчаний, уклад, усьоме
20. Неправильною є форма числівника в рядку  
 А Р.в. двохсот тридцятьох п'ятьох  
 Б О.в. восьмистами двадцятьма двома  
 В Д.в. семистам дев'яноста дев'ятьом  
 Г М.в. чотирьохстах п'ятдесятьох сімох  
 І Р.в. ста шістдесяти восьми
21. Через дефіс пишуться всі слова у рядку  
 А віце/президент, кисло/молочний, пап'є/маше  
 Б чар/зілля, екс/чемпіон, одно/процентний  
 В західно/український, норд/ост, ясно/зелений  
 Г івано/франківець, контр/адмірал, гуси/лебеді  
 І медико/санітарний, гама/проміння, міні/футбол
22. Непоширеним є речення  
 А Буду я навчатися мови золотої.  
 Б Хай життя наше буде піснюю, друзі!  
 В Ця гора найбільш висока.  
 Г Поезія – це завжди неповторність.  
 І День був теплий, весняний.
23. Підкреслена буква позначає той самий звук у всіх словах рядка  
 А анекдот, кожух, калюжа  
 Б тьохкає, стіл, боротьба  
 В січень, пісня, росяний  
 Г сніг, гітара, голубиний  
 І заєць, цвіркун, циліндр

**Завдання 24–28 передбачають установлення відповідності. До кожного рядка, позначеного цифрою, потрібно дібрати відповідник, позначений буквою.**

24. З'ясуйте, який вид підрядного речення можна приєднати до поданого головного.

**Головне речення**

- |  |                  |
|--|------------------|
| 1 Ми читали цей твір ще тоді, ...              | А допустове      |
| 2 Я навіть не помітив, ...                     | Б означальне     |
| 3 Косарі затягнули свою пісню так голосно, ... | В з'ясувальне    |
| 4 Тільки той ненависті не знає, ...            | Г часу           |
|  | І міри і ступеня |

25. Доберіть приклад до кожного випадку вживання розділового знака.

**Розділовий знак**

- кома у складносурядному реченні
- кома при однорідних членах речення
- кома при відокремленому члені речення
- кома при звертанні

**Приклади**

- |   |
|---|
| А І тобі, синє вечірнє місто, натхненно славу співаю.                               |
| Б У долині було ще зелено, коли деякі берези одягли осінні шати.                    |
| В То замерехтять достигла нива, то зблиснуть золоті озера соняшників.               |
| Г Досліджуючи польоти птахів, люди не раз намагалися змайструвати літальні апарати. |
| І Сонечко ще не сіло, але вже червонило стіну старого лісу.                         |

26. З'ясуйте вид поданих односкладних речень.

**Односкладне речення**

- означено-особове
- неозначено-особове
- узагальнено-особове
- безособове

**Приклади**

- |   |
|---|
| А Від похвал розумним не станеш.        |
| Б Дуб шанували за довголіття, міцність. |
| В Хай нашу пісню несуть вітри.          |
| Г Червона калино, чого в лузі гнешся?   |
| І Градом цього літа вибило посіви.      |

27. Установіть відповідність між фразеологізмами-антонімами.

**Фразеологізм**

- викинути з голови
- ганяти вітер по світу
- комар носа не підточить
- пускати шпильки

**Фразеологізм-антонім**

- |                      |
|----------------------|
| А опустити руки      |
| Б через пень колоду  |
| В мазати слова медом |
| Г гнути спину        |
| І намотати на вус    |

28. З'ясуйте, якою частиною мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

Коли ходиш по (1) *сповненій* таємницями землі, до (2) *всього* придивляючись, багато бачиши, вивчаєш світ у найменших його подробицях, то (3) *краще* розумієш значущість (4) *минулого*.

А іменник

Б прикметник

В займенник

Г форма дієслова (дієприкметник)

І прислівник

**Читання й аналіз тексту.**

**Завдання 29–36 мають по 4 варіанти відповіді, серед яких один правильний.**

**Храм як гавань у степовому океані**

Софія Київська – пам'ятка світового значення. Такого ж, як римський Колізей чи грецький мармуровий Парфенон. Можна говорити про певну паралель між афінським Парфеноном і Київською Софією. Подібно до того, як грецький Парфенон збудовано на місці історичної битви з персами, – Софія постала на місці історичної битви з печенігами, після якої кочівники взагалі зійшли з історичної арени... Так само, як Парфенон присвячений богині мудрості Афіні, Київська Софія присвячена Софії, тобто Мудрості. Чому саме Мудрості?

Київська Русь народилася на березі степового океану, що починається біля Великої китайської стіни – степи Монголії, Середньої Азії, Прикаспію, Уралу – і закінчується степами України та Угорщини біля Альп. Великий степ, який охоплює два континенти! Цей степ був етнічним казаном, що весь час «вихлюпував» хвилі навал кочівників і «давив» на Київську Русь. Тож він для русичів був п'ятою й хаосом, якому треба було протиставити розумну ойкумену, тобто розумне буття. Такою розумною ойкуменою могло бути місто, центром якого є Софія. Це – альтернатива хаосу степу. Причому місто тоді розумілося інакше, ніж зараз ми його сприймаємо. У нас воно має центр і периферійні частини

(передмістя). Тоді ж місто було чітко окреслене стінами, а за ними вже було не місто. Звідси й особливе значення храму Софії, головного в усій Київській Русі, її духовного центру: тут, на другому поверсі, влаштували бенкети, проводили дипломатичні зустрічі, зберігали книжки. Біля Софії збиралося віче. Понад те, подібно до того, як Парфенон був «транслятором» античної традиції в Західну Європу, Київська Софія була провідником античної традиції у Східну Європу.

Софія – друга кам'яна споруда на Русі. Погляньте на її кладку. Ось камінь, плінфа (широка цегла), плоска цегла, особливий міцний розчин. Зазвичай говорять, що в нього домішували яйця. Але ніяких яєць не клали. Просто будівничі нікуди не поспішали! На сучасних будівництвах вапно гасять кілька годин, а біля Золотих воріт виявили ями, де вапно гасили 2–3 роки! Саме така кладка в Римі. Потім через Візантію майстри принесли її сюди.

Головний образ Київської Софії – Оранта – вражає своїм унікальним світінням. Його секрет у мозаїці, смальті; кубики під різними кутами розсіюють світло, і відбувається внутрішнє сяяння. Аналогів такого образу Божої Матері не збереглося. Сам образ Оранти взято з Біблії. Коли Мойсей виводив євреїв із Єгипту, по дорозі сталася битва. Побачивши, що перемагають вороги, Мойсей здійняв руку догори, звертаючись до Бога по допомогу. І ось поки в нього вистачало фізичних сил тримати руки догори, перемагали євреї, як тільки руки знесило опускалися, перемагали амалікітяни. Подвиг Оранти – це подвиг вічного «тримання» рук перед Богом на захист грішного людства.

Ще однією перлиною Софії Київської є фрескові розписи. Загалом фресковий живопис відомий здавна – ще в II тисячолітті до н.е. він набув неабиякого поширення. Фрески здебільшого малювали на внутрішніх стінах, зрідка – на зовнішніх. Адаже стіна, на відміну від полотна, дихає, виділяє газ. Коли писати олійними фарбами, то рано чи пізно на поверхні з'являться пухирці, але якщо зображення виконати мінеральними фарбами по сирій глині, то воно зі стіною буде одним цілим і зберігатиметься вічно. У соборі привертає увагу фреска «Апостол Павло». Десь у XVII–XVIII ст. її було замазано штукатуркою, а зверху олією домальовано ті сцени, що зображено на фресці. Після зняття штукатурки фреска «Апостол Павло» зберегла свою виразність.

Не можна не згадати і про надряпані написи у Софії Київській – графіті. Тут було виявлено і слов'янську абетку, створену ще до Кирила і Мефодія, і напис, що повідомляє про смерть Ярослава Мудрого, і ще чимало цікавого. Ці графіті – цінні пам'ятки давньої писемності, важливі історичні документи, з яких ми черпаємо цікаві відомості про різні аспекти життя Давньої Русі (За С.Кримським).

29. Серед поданих тверджень змістові тексту не відповідає висловлювання

- А Софія Київська постала на місці перемоги над печенігами.
- Б Графіті в Софії Київській – одне із джерел вивчення історії.
- В Фрески в Софії Київській виконано олійними фарбами.
- Г Софія Київська була суспільно-політичним і культурним центром держави.

30. Певної паралелі між Софією Київською та афінським Парфеноном не підтверджують рядки

- А Для будівництва Софії Київської та афінського Парфенона було використано той самий матеріал.
- Б Ключовим стержем Софії Київської та афінського Парфенона була Мудрість.
- В І Софія Київська, і афінський Парфенон були «трансляторами» античної традиції на своїй території.
- Г Обидва храми стоять на місцях історичних битв.

31. Доповненням логічного ланцюжка: хаос – ойкумена, степ – ... є слова

- А людина
- Б місто

В зовнішня п'ятьма

Г Київська Русь

32. Приклад із фрескою «Апостол Павло» підтверджує думку, що

А фрески Софії Київської дуже давні

Б олійні фарби не пошкодили фресок

В фрескові розписи довговічні

Г фрески собору виконані майстерно

33. Головним завданням третього абзацу є

А показати зв'язок між кладкою стін Софії Київської і спорудами в Римі

Б наголосити на майстерності й досвіді будівничих Софії Київської

В розповісти про матеріали, які використовували під час будівництва храму

Г пояснити причину міцності розчину, яким скріплювали камінь, цеглу, плінфу

34. Тезою в четвертому абзаці є речення

А Головний образ Київської Софії – Оранта – вражає своїм унікальним світінням.

Б Аналогів такого образу Божої Матері не збереглося.

В Коли Мойсей виводив євреїв із Єгипту, по дорозі сталася битва.

Г Подвиг Оранти – це подвиг вічного «тримання» рук перед Богом на захист грішного людства.

35. У четвертому абзаці речення *Подвиг Оранти – це подвиг вічного «тримання» рук перед Богом на захист грішного людства* до попереднього речення слід приєднати словом

А здається

Б можливо

В таким чином

Г до речі

36. Ознаками стилю тексту є

А уживання термінів, логічність, точність, обґрунтованість викладу

Б виразність, наявність питальних та окличних речень, уживання суспільної лексики

В використання побутової лексики, емоційно забарвлених і просторічних слів

Г точний виклад, уживання канцелярської лексики, відсутність емоційно забарвлених слів

### Психометричні характеристики<sup>1</sup>

#### й аналіз окремих завдань

#### III-тесту – 2010 з української мови та літератури

Максимальна кількість балів, яку можна було набрати, правильно розв'язавши всі завдання III-тесту з української мови та літератури, – 85.

Після комп'ютерної обробки електронних бланків відповідей одержали такі результати:

Назва характеристики	Кількісне значення
Кількість учасників тестування	235
Максимально можливий бал	87
Максимально набраний бал	83
Середній набраний бал	56, 68
Стандартне відхилення	15, 84
Середня складність завдань тесту	63, 03
Середній індекс розподільної здатності завдань тесту	41, 74
Коефіцієнт надійності тесту <sup>2</sup> (за методом $\alpha$ -Кронбаха)	0,92

<sup>1</sup> Психометричними характеристиками тесту називають показники його складності й дискримінативності.

<sup>2</sup> Коефіцієнт надійності тесту, обчислений за методом  $\alpha$ -Кронбаха, при сертифікаційному тестуванні має бути не менш ніж 0,9. Це свідчить про достатню надійність результатів.

Складність тестового завдання (P-value) – це відсоткове відношення кількості балів, що набрали всі учасники тестування за виконання цього завдання, до максимальної кількості балів, яку вони могли б отримати за його виконання. Складність тестового завдання є швидше характеристикою вибірки учасників тестування, ніж самого завдання, бо одне й те саме завдання може мати різну складність (успішність) залежно від виконання його різними групами учасників.

#### Розподіл тестових завдань за індексом складності

Складність (P-value)		Кількість завдань	
Дуже легкі	Індекс складності понад 80	13	22%
Легкі	Індекс складності 60–80	23	38%
Оптимальні	Індекс складності 40–60	28	30%
Складні	Індекс складності 20–40	6	10%
Дуже складні	Індекс складності менш як 20	0	0%

Дискримінативність, або коефіцієнт розподільної здатності (D-index), характеризує здатність тестового завдання розрізнити учасників тестування з різним рівнем навчальних досягнень. Дискримінативність завдання визначають як різницю складності завдання для сильної і слабкої груп.

#### Розподіл тестових завдань за індексом дискримінативності

Дискримінативність (D-index)		Кількість завдань	
Дуже низька	до 10	2	3%
Низька	10–20	1	2%
Середня	20–30	8	14%
Хороша	30–40	11	18%
Дуже хороша	Понад 40	38	63%

Окрім складності й дискримінативності, визначають ще одну характеристику тестового завдання – кореляцію. Кореляція (R<sub>it</sub>) – узгодженість результату виконання окремого тестового завдання із загальним результатом тесту. Значення коефіцієнта кореляції належить інтервалу [-1;1], чим воно вище, тим краще завдання узгоджене з усім тестом.

За отриманими балами учасники розподілилися так:



Ці результати засвідчують те, що запропонований тест виявився відносно легким для цієї вибірки учасників.

Розгляньмо завдання, які виявилися найлегшими і найважчими для учасників.

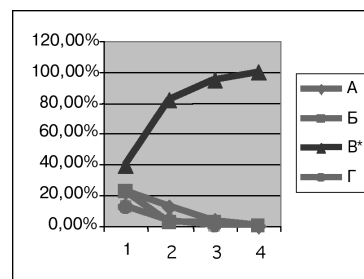
До категорій дуже легких і легких потрапили 1–7 завдання. Такий рівень складності зумовлений тим, що ці завдання розміщено на початку тестового зошита. Вони виконали роль своєрідного психологічного «трампліна» для успішної подальшої роботи. Потрібно, аби учасник, розгорнувши тестовий зошит, побачив, що він може впоратися із завданнями, які містяться в ньому. Специфіка цих завдань у тому, що вони мають лише по чотири варіанти відповідей (усі інші – по п'ять), стосуються одного мікротексту.

Усіх учасників за підсумками роботи було умовно розділено на чотири приблизно однакові за кількістю групи: 1-ша – найгірше написала весь тест; 2-га – трохи ліпше впоралася із завданнями; 3-тя – ще краще; 4-та – продемонструвала відмінні результати.

Дослідимо психометричні показники окремих завдань. У 5-му завданні правильна відповідь **В**. Погляньмо на вибір варіантів відповідей учасниками кожної групи. 1-ша група обирала всі чотири варіанти відповіді, причому однаково частотними виявилися варіанти **А** і **Б**. Більшість учасників 2-ї групи обирала правильний варіант відповіді, однак не оминула своєю увагою й усі інші варіанти. Для учасників 3-ї групи неправдоподібно виявився дистрактор<sup>3</sup> **Г**, однак варіанти **А** і **Б** усе ж обирали деякі учасники цієї групи. Вся 4-та група безпомилково визначила правильну відповідь, описані результати було інтерпретовано в кількісно-відсотковому значенні. Одержані цифри бачимо в таблиці.

Групи	А	Б	В*	Г
1-ша	22,41%	22,41%	39,66%	12,07%
2-га	11,86%	1,69%	81,36%	3,39%
3-тя	3,39%	1,69%	94,92%	0,00%
4-та	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%

На основі цих даних побудовано графіки, які демонструють, наскільки це завдання дає змогу розподілити сильних і слабких учасників тестування.



Отже, значення коефіцієнта складності цього завдання – 79,15 (досить легке, наближене до дуже легкого), а коефіцієнт дискримінації – 54,69 (добре розрізняє сильну і слабку групи учасників). Кореляція становить 0,57 (відображає загальний результат за тест).

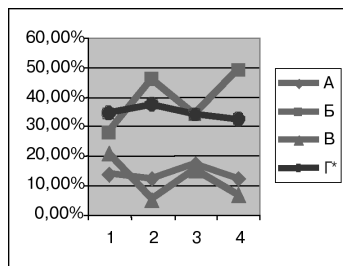
Розгляньмо 19-те завдання, яке не пов'язане з текстом. Проаналізуємо, як упоралися з ним учасники кожної групи. Тут правильна відповідь також **В**. У 1-й групі її знайшли 53,45% учасників; 24,14% відволіклися на дистрактор **Б**, інші дистрактори завдання теж

<sup>3</sup> Дистрактор – у тестології варіант відповіді на певне тестове завдання.

було обрано. У найсильніших групах (3-й і 4-й) більшість учасників відповіла правильно. Отже, при коефіцієнті складності 79,57% (легке, наближене до дуже легкого) це завдання добре розділило сильні і слабкі групи учасників: дискримінативність – 39,06.

З-поміж завдань із нижчими психометричними характеристиками виділимо 33-те і 34-те. Проблема тут полягає в тому, що, опрацьовуючи 33-тє завдання, більшість учасників 2-ї і 4-ї груп обирала неправильний варіант відповіді – **Б**, тоді як із 1-ї групи (найслабші учасники) більшість упоралася із завданням і обрала **Г**. Результати відображено в таблиці і на графіку.

Групи	А	Б	В	Г*
1-ша	13,79%	27,59%	20,69%	34,48%
2-га	11,86%	45,76%	5,08%	37,29%
3-тя	16,95%	33,90%	15,25%	33,90%
4-та	11,86%	49,15%	6,78%	32,20%



Отже, це завдання не змогло розмежувати сильних і слабких учасників. Показник складності – 34,47, а дискримінативності – 0. Відповідно це завдання має низький рівень кореляції. У чому причина? Очевидно, в неправильно сформульованих дистракторах. Тому потрібно замінити варіанти відповідей **Б** і **Г**, зробити їх прозорішими. Наприклад, у такий спосіб:

У третьому абзаці автор прагне

**А** показати зв'язок між кладкою стін Софії Київської і спорудами в Римі

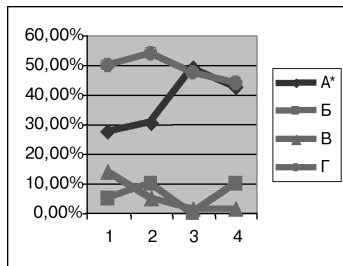
**Б** спростувати хибну думку про склад будівельного розчину

**В** розповісти про матеріали, які використовували під час будівництва храму

**Г** пояснити, що причиною міцності собору є розмірність у будівництві

34-те завдання має дещо кращі статистичні показники, ніж 33-те, однак і тут є деякі недоліки, зокрема низькі дискримінативність і кореляція (15,63 і 0,15 відповідно).

Групи	А*	Б	В	Г
1-ша	27,59%	5,17%	13,79%	50,00%
2-га	30,51%	10,17%	5,08%	54,24%
3-тя	49,15%	0,00%	1,69%	47,46%
4-та	42,37%	10,17%	1,69%	44,07%



Як видно з таблиці і графіка, більшість обрала неправильну відповідь – **Г**. Лише для 3-ї групи всі варіанти відповіді розподілилися так, як мало б бути.

Це завдання мало на меті перевірити вміння учасників бачити логічний зв'язок між реченнями певного абзацу і їхню здатність аналізувати будову цієї частини тексту. Причиною таких результатів вважаємо невміння учасників співвіднести тезу, аргументи, приклад і висновок у межах одного абзацу. Цікаво було б подати по-іншому це завдання і порівняти результати його виконання. Наприклад:

Тезою з-поміж поданих у четвертому абзаці речень є

**А** Сам образ Оранти взято з Біблії

**Б** Аналогів такого образу Божої Матері не збереглося.

**В** Коли Мойсей виводив євреїв із Єгипту, по дорозі сталася битва.

**Г** Подвиг Оранти – це подвиг вічного «тримання» рук перед Богом на захист грішного людства.

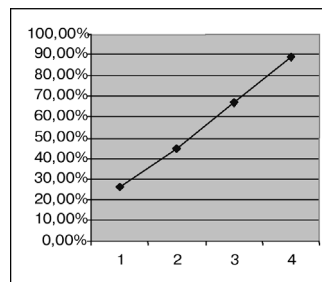
Завдання 24–28 і 57–60 – на встановлення відповідності. У тесті ЗНО з української мови та літератури такий формат завдань став уже традиційним. Загалом усі учасники ІІІ-тесту успішно розв'язали їх.

Розгляньмо, приміром, 60-те завдання. Результати його виконання відображено в таблиці й на графіку.

**60.** Установіть відповідність між іменем героя і його характеристикою.

- |  |   |
|--|---|
| <p>1 З нього можна було писати лицарів, богів, апостолів, великих учених чи сячів – він годивсь на все...</p> <p>2 Таких парубків часто й густо можна зустріти по наших хуторах та селах. Одно тільки в нього неабияке – дуже палкий погляд, бистрий, як блискавка. Ним світилась якась незвичайна сміливість і духовна міць, разом з якоюсь хижою тугою.</p> <p>3 ...матірнього образу з хати не вижене і не скаже їй геть. Але той все не дома, і такий він заклопотаний. Все він міста тримається...</p> <p>4 ...вусатий дідуган, дебелий, високий, червоновидий. На ногах ічаги, на голові кашкет...</p> | <p><b>А</b> Стефан Лівич («Людина» Ольги Кобилянської)</p> <p><b>Б</b> Лаврін («Марія» Уласа Самчука)</p> <p><b>В</b> батько («Зачарована Десна» Олександра Довженка)</p> <p><b>Г</b> Денис Сірко («Тигролови» Івана Багряного)</p> <p><b>Г</b> Чіпка («Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Панаса Мирного)</p> |
|--|---|

Групи	
1-ша	25,86%
2-га	44,49%
3-тя	67,37%
4-та	88,56%



За психометричними показниками воно є оптимальним: складність – 56,7%, дискримінативність – 59,77%.

### Перспективи ІІІ-тесту в 2011 році

Як засвідчив зроблений аналіз, більшість завдань ІІІ-тесту має добрі психометричні характеристики. Отже, пробне інтернет-тестування на практиці підтвердило можливість свого успішного функціонування. Цьогоріч<sup>4</sup> ІІІ-тестування з української мови та літератури буде проведено з урахуванням набутого досвіду. Крім того, текст міститиме завдання з розгорнутою відповіддю, яку перевірятимуть спеціально підготовлені фахівці.

<sup>4</sup> Охочі пройти ІІІ-тест з української мови та літератури у 2011 р. знайдуть потрібну інформацію на сайті [pitest.org.ua](http://pitest.org.ua)